

N:o 22.

Ank. till Riksd. kansli den 6 februari 1906, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

(R. A.)

Sedan statsutskottet tagit kännedom om den af Riksdagens år 1905 församlade revisorer afgifna berättelsen om granskning af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, hvilken berättelse till utskottet remitterats och bland kamrarnas ledamöter i tryck utdelats, samt genomläst de protokoll, hvilka blifvit hos fullmäktige i riksgäldskontoret förda efter den 28 september 1905, med hvilken dag revisorernas protokollsgranskning slutade, till och med den 18 januari 1906, hvilken dag fullmäktiges berättelse till innevarande års Riksdag blifvit afgifven, får utskottet nu meddela yttrande med anledning af berörda, sålunda verkställda granskning.

1:o.

Angående skillnaden mellan statens utgifter för järnvägslån och statens inkomster dels af behållna trafikmedel, dels af enskilda järnvägsaktiebolags annuitetslikvider.

Till fullföljande af de i ofvan angifna afseende af föregående Riksdagars statsutskott lämnade uppgifter får utskottet för det senast tilländagångna året 1905 meddela följande siffror.

Bih. till Riksd. Prot. 1906. 4 Saml. 1 Afd. 14 Häft. (N:o 22.)

1

Af riksgäldskontoret utbetald ränta å de fonderade statslånen			kronor 13,411,389: 42.
Med anledning däraf, att i denna post ingår ränta å medel, som upplånats dels för nedan nämnda, under statskontorets förvaltning stående fonder, dels för utveckling af statens telefonväsende, dels ock för beredande åt riksgäldskontoret af kassareserver i utlandet till belopp af 15,000,000 kronor, bör från ofvan utförda räntepost afdragas:			
af statskontoret till riksgäldskontoret levererade räntemedel			
från odlingslånefonden	kr.	176,737: 82	
„ egnahemslånefonden	„	85,274: 45	
„ torfindustrifonden	„	6,400: —	
„ rederinäringsfonden	„	172,183: 89	
af telegrafstyrelsen betald ränta å i riksgäldskontoret lyftade medel för utveckling af statens telefonväsende	„	316,601: 25	
till riksgäldskontoret influtna räntor å förberörda utländska kassareserver, omkring	„	495,000: —	„ 1,252,197: 41.
			kronor 12,159,192: 01.

Däremot skall härtill läggas af riksgäldskontoret utbetald ränta			
dels å de af staten i följd af västkustbanans förvärfvande öfvertagna kommun- och obligationslånen	kr.	58,457: 08	
dels ock å den hos staten innestående andelen af köpeskillingen för bandelen Örebro—Frövi	„	120,000: —	„ 178,457: 08.
Utvisande dessa sammanlagda belopp en statens ränteutgift å upplåningen för järnvägar af			kronor 12,337,649: 09.
Enligt gällande amorteringsplaner verkställd kapitalafbetalning å de fonderade statslånen	kr.	3,141,477: 78.	
	transport kr.	3,141,477: 78	kronor 12,337,649: 09.

transport	kr. 3,141,477: 78	kronor	12,337,649: 09.
Stadgad afsättning till amortering å dito	„	397,633: 33.	
Kapitalafbetalning å af staten öfvertagna kommunlån.....	„	29,214: 73.	
Slutbetalning af ett af staten öfvertaget obligationslån	„	1,131,000: —	„ 4,699,325: 84.
Statens hela utgift för järnvägslånen	kronor	17,036,974: 93.	
Till statskontoret levererad behållning af trafikinkomster å statens järnvägar	kr. 13,700,000: —		
Till riksgäldskontoret inbetald ränta å lånen till enskilda järnvägar*)	kr. 1,763,240: 14		
amortering å dito	„	689,189: 59	„ 2,452,429: 73
			„ 16,152,429: 73.
Skillnad, som af andra statsmedel guldits	kronor	884,545: 20.	

Härvid är dock att märka, att å vissa lån till enskilda järnvägsanläggningar för år 1905 upplupit ränta, med hvars erläggande anstånd af Riksdagen medgifvits, men hvilken räntefordran i själfva verket utgör ett riksgäldskontorets under året uppkomna tillgodohafvande hos enskilda järnvägar. Detta räntebelopp uppgår till 157,989 kr. 23 öre.

2:o.

Fullmäktige hafva å sid. 10—16 af sin till Riksdagen afgifna, i statsutskottets memorial n:o 1 intagna berättelse meddelat, hvilka då *till betalning förfallna annuitetsbelopp* å de från riksgäldskontoret till kanal- och järnvägsanläggningars utförande samt till byggnader utgifna lån *icke* vid nämnda tid blifvit af vederbörande gäldade. Enligt hvad utskottet inhämtat, har efter berättelsens afgifvande icke inträffat annan förändring i berörda hänseende, än att direktionen för högre lärarinneseminarium i Stockholm erlagt förfallen annuitet å lånet för inköp af byggnad åt seminariet samt att i afräkning å förfallen ränta för det till förändring och tillbyggnad af elementarläroverksbyggnaden i Skara beviljade lånet inbetalts 400 kronor.

*) Den för år 1905 debiterade räntan utgjorde 2,000,778 kr. 27 öre.

Till jämförelse mellan förhållandena under de senast förflutna åren vill utskottet här meddela, att riksgäldskontorets fordran för förfallna, men icke verkställda inbetalningar å utgifna lån för enskilda järnvägar, kanal- och slussanläggningar m. m. uppgått till följande belopp (oberäknadt upplupna s. k. öfverräntor å förfallna annuiteter), nämligen:

vid början af år 1897	kronor	2,486,682: 85.
” ” ” ” 1898	”	2,336,180: 09.
” ” ” ” 1899	”	1,909,558: 73.
” ” ” ” 1900	”	2,031,872: 33.
” ” ” ” 1901	”	2,184,776: 46.
” ” ” ” 1902	”	2,471,279: 06.
” ” ” ” 1903	”	2,593,918: 77.
” ” ” ” 1904	”	2,978,329: 88.
” ” ” ” 1905	”	2,414,023: 89. ¹⁾
” ” ” ” 1906	”	2,044,888: 65. ¹⁾

3:o.

Angående afskrifning af riksgäldskontorets återstående skuld för det mot så kallade lottsedlar upptagna lånet till Trollhätte slussverks byggnad.

(Rev. ber. sid. 49, 50 och 340.)

I denna fråga hafva Riksdagens revisorer anfört följande.

Bland riksgäldskontorets inom linjen förda skulder har år för år sedan lång tid tillbaka balanserats ett belopp af 3,536 kronor 88 öre, utgörande återstoden af skulden för riksgäldskontorets den 1 mars 1750 upptagna lån mot så kallade lottsedlar till Trollhätte slussverks byggnad.

Enligt lottsedlarnes ordalydelse skulle å tillskjutna beloppen, 1,000 å 500 daler silfvermynt, åtnjutas årligen 6 procent under de första tre åren och sedermera under 100 år 12 procent. Vid utgången af nämnda tid befanns riksgäldskontoret icke villigt att utgifva dessa sedlars

¹⁾ Jämlikt Riksdagens särskilda beslut har dels af Vislanda-Bolmens järnvägsaktiebolags lån ett förfallet räntebelopp af 542,356 kronor 32 öre blifvit vid 1904 års slut i riksgäldskontorets räkenskaper fördt inom linjen och sedermera afskrifvet, dels ock af Länna—Norrtälje järnvägsaktiebolags lån ett förfallet ränte- och kapitalbelopp af 649,198 kronor 97 öre år 1905 afskrifvits. Dessa afskrifningar hafva föranledt den minskning i summan af riksgäldskontorets förfallna fordringar, som de för åren 1905 och 1906 här ofvan angifna siffrorna utvisa.

kapitalbelopp; men efter af åtskilliga sedelhafvare anställd rättegång blef det riksgäldskontoret ålagdt att utbetala kapitalbeloppen med 6 procent ränta från den 1 mars 1853. Sedan denna betalningsrätt utsträckts att tillämpas för alla sedlarne, vare sig deras innehafvare deltagit i rättegången eller ej, samt tillkännagifvande därom införts i allmänna tidningarne med anmodan till innehafvare af sådana sedlar att förete desamma till inlösen, blefve inom närmaste tiden därefter samtliga sedlar med undantag af nio företedda och inlösta.

I anledning af väckt fråga om afskrifning af åtskilliga i riksgäldskontorets räkenskaper balanserade skulder och fordringar anförde statsutskottet vid 1867 års riksdag beträffande återstående skulden för omfördälda lån, att det vore sannolikt, att utelöpande nio stycken lottsedlar under tidens längd förstörts eller förlorats; att det vore ändamålslost att genom tilläggande af den därå årligen upplöpande räntan öka riksgäldskontorets för dem bokförda skuld, men att dessa obligationer, med afseende å innehållet af 33 § af då gällande reglemente för riksgäldskontoret, dock icke syntes böra helt och hållet ur räkenskaperna afskrifvas; och hemställde utskottet därför, att de nio lottsedlarnes i hufvudboken för år 1865 utbalanserade, sammanlagda kapital- och räntebelopp, 5,142 riksdaler 18 öre, måtte i kontorets räkenskaper föras inom linjen. Hvad utskottet sålunda hemställt blef af Riksdagen bifallet.

Under närmaste därpå följande åren företeddes och inlöstes ännu ett par af dessa lottsedlar; men alltsedan år 1869 har riksgäldskontorets skuld för ifrågavarande lån balanserats med nu i räkenskaperna upptagna beloppet, 3,536 kronor 88 öre.

Den af 1867 års statsutskott såsom skäl mot fullständig afskrifning af nämnda skuld åberopade § 33 i då gällande reglemente för riksgäldskontoret återfinnes i kontorets senast fastställda reglemente under § 2, som i förevarande afseende innehåller följande stadgande: »Där preskriptionstid i afseende på någon särskild del af riksgäldskontorets skulder icke blifvit stadgad, komma skulderna, intill dess annorlunda förordnas, att i vederbörlig ordning likvideras, utan afseende å den tid, inom hvilken fordringar hos enskilda eller hos Kungl. Maj:t och kronan skola nu eller framdeles göras gällande.»

På grund häraf — yttra revisorerna vidare — kunde det visserligen synas, som om samma skäl mot fullständig afskrifning af ifrågavarande skuldbelopp fortfarande kvarstode, men då det med hänsyn till den långa tid, som förflutit från det att sedelhafvarne genom tillkännagifvande i allmänna tidningarne underrättats om sedlarnes inlösende, utan att nu ifrågavarande sedlar företetts, torde få anses visst, att

desamma ej komme att företes för inlösen, samt i allt fall, därest mot förmodan någon sådan sedel härefter skulle till inlösen i riksgäldskontoret inlämnas, sedelhafvarens rätt att utbekomma inlösningsbeloppet icke torde minskas genom dess afförande ur riksgäldskontorets räkenskaper, hafva revisorerna ifrågasatt, huruvida icke omförmälda, bland riksgäldskontorets skulder inom linjen nu upptagna belopp, 3,536 kronor 88 öre, lämpligen borde helt och hållet ur kontorets räkenskaper afskrifvas.

I anledning af detta revisorernas förslag hafva fullmäktige i riksgäldskontoret i skrivelse af den 4 januari detta år yttrat följande.

Jämlikt 15 § i det vid 1865—1866 års riksdag för riksgäldskontoret utfärdade reglementet vore riksgäldskontoret skyldigt att inlösa de för omförmälda lån utfärdade lottsedlar, som för ändamålet hos kontoret företeddes. Denna riksgäldskontorets skyldighet kvarstode gifvetvis, äfven om ifrågavarande skuldbelopp afskrefves ur räkenskaperna. Vid detta förhållande och då det syntes vara föga sannolikt, att någon af de ännu utelöpande sex lottsedlarne i fråga komme att företes för inlösen, syntes det fullmäktige ej vara något att erinra mot revisorernas omförmälda förslag om beloppets afskrifning.

På grund af hvad i detta ärende förekommit får statsutskottet hemställa,

att Riksdagen må besluta, att det bland riksgäldskontorets skulder inom linjen uppförda beloppet, 3,536 kronor 88 öre, utgörande återstod af skulden för det mot så kallade lottsedlar upptagna lånet till Trollhätte slussverks byggnad, afskrifves ur riksgäldskontorets räkenskaper.

4:o.

Angående bokföringen i riksgäldskontorets räkenskaper af köpeskillingen för Trollhätte kanalverk.

(Rev. ber. sid. 50, 51, 340 och 341.)

Jämlikt bemyndigande af 1904 års Riksdag har riksgäldskontoret, i öfverensstämmelse med upprättadt kontrakt om förvärfvande för

Kungl. Maj:ts och kronans räkning af Trollhätte kanalverk och viss annan Nya Trollhätte kanalbolags egendom, till bolaget erlagt köpeskillingen för berörda egendom med 5,721,726 kronor 70 öre. Detta belopp har i riksgäldskontorets räkenskaper blifvit upptaget bland kontorets tillgångar.

Med förmålan härom hafva Riksdagens revisorer vidare erinrat, hurusom 1904 års Riksdag i sammanhang med sitt beslut om Trollhätte kanalverks förvärfvande för statens räkning jämväl beslutit, att sedan af kanalverkets inkomster guldits såväl förvaltningskostnader med högst 120,000 kronor om året som ock utgifterna för kanalverkets underhåll med hvad därmed ägde sammanhang, skulle af samma inkomster till riksgäldskontoret öfverlämnas 3,6 % af den i svenska statens 3,6 % obligationer erlagda köpeskillingen, samt att återstoden af den årliga inkomsten af kanalverket skulle öfverlämnas till handels- och sjöfartsfonden.

Riksgäldskontoret äger alltså — yttra revisorerna — att på det utgifna köpeskillingsbeloppet uppbära årlig ränta, hvaremot någon amortering af detsamma ej är ifrågasatt; och ej heller på annat sätt torde godtgörelse för ifrågavarande utbetalning vara för riksgäldskontoret att påräkna.

Vid sådant förhållande har det syntts revisorerna mindre lämpligt att på sätt som skett upptaga ifrågavarande köpeskillig bland riksgäldskontorets egentliga, på dess ställning inverkan tillgångar. Revisorerna, som, med hänsyn därtill, att riksgäldskontoret äger åtnjuta ränta å beloppet, ansåge, att detsamma icke borde helt och hållet ur räkenskapen afföras, hafva därför ifrågasatt, huruvida icke nu omförmälda, af riksgäldskontoret utbetalta köpeskillingsbelopp lämpligen borde i riksgäldskontorets räkenskaper upptagas bland kontorets inom linjen förda tillgångar, med anteckning att riksgäldskontoret äger därå af Trollhätte kanalverks inkomster åtnjuta 3,6 % årlig ränta.

I häröfver afgifvet yttrande hafva fullmäktige i riksgäldskontoret anført, att, ehuru den i riksgäldskontoret nu iakttagna bokföringen af ifrågavarande köpeskillingsbelopp syntes fullmäktige kunna anses befogad på den grund, att riksgäldskontoret ägde uppbära ränta å beloppet, fullmäktige dock icke hade någon erinran att framställa mot det af revisorerna förordade, förändrade bokföringssättet.

Då det synes utskottet, att revisorerna anført giltiga skäl för sitt ifrågavarande förslag, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må besluta, att den af riksgäldskontoret erlagda köpeskillingen för Trollhätte kanalverk, 5,721,726 kronor 70 öre, skall i riksgäldskontorets räkenskaper upptagas bland kontorets inom linjen förda tillgångar, med anteckning att riksgäldskontoret äger därå af Trollhätte kanalverks inkomster åtnjuta 3,6 procent årlig ränta.

5:o.

Hvad i revisorernas berättelse om granskning af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning eljest blifvit anmärkt eller anfördt har utskottet funnit dels vara genom vederbörandes utlåtande nöjaktigt förklaradt, dels icke vara af beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande; och har utskottet funnit hvad vid läsningen af fullmäktiges protokoll förekommit ej böra föranleda någon utskottets anmälan eller hemställan.

6:o.

Granskningen af fullmäktiges i riksgäldskontoret gemensamt med fullmäktige i riksbanken vidtagna åtgärder för utförande af det dem gemensamt lämnade uppdraget i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus har öfverlämnats till behandling af sammansatt stats- och bankoutskott.

7:o.

Angående ansvarsfrihet för riksgäldskontorets styrelse.

Då utskottet vid den nu verkställda granskningen af riksgäldskontorets styrelse och förvaltning funnit fullmäktige i nämnda kontor hafva med nit och omsorg uppfyllt sitt viktiga och ansvarsfulla kall, tillstyrker utskottet,

att fullmäktige i riksgäldskontoret må tillerkännas full ansvarsfrihet för alla beslut och åtgärder,

Statsutskottets Utlåtande N:o 22.

som finnas antecknade i deras protokoll från den 19 januari 1905 till och med den 18 januari 1906.

Stockholm den 6 februari 1906.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
